

MILLIY MADANIYATNI SAQLASH VA RIVOJLANTIRISH- BOSHQARUV FAOLIYATINING MOHIYATI SIFATIDA

Hamdamova Mahzuna Tursunovna

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti Maktabgacha ta'lim fakulteti dekani pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

Ta'kidlash joizki, Prezidentning oqilona siyosati tufayli O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligiga qarashli "O'zbekkonsert" davlat muassasasi, davlat teatrlari, O'zbek davlat sirki, "O'zbekiston davlat filarmoniyasi" davlat muassasasi, "Xalqlar do'stligi" saroyi, Islom Karimov nomidagi Farg'ona viloyat teatr va konsert saroyi, "Diydor" va "Tomosha" teatr-studiyalari, "Yoshlar madaniyat va san'at markazi" davlat korxonasi, Madaniyat vazirligi huzuridagi madaniyat va san'atni rivojlantirish jamg'armasi, Respublika madaniyat muassasalari faoliyatini tashkil etish ilmiy-metodik markazi, Madaniy meros obyektlarini muhofaza qilish va ulardan foydalanish ilmiy ishlab-chiqarish bosh boshqarmasi va uning hududlararo inspeksiyalari, Badiiy ekspertiza boshqarmasi va uning hududlararo bo'limlari, "Sharq taronalari" musiqa festivali bosh direksiyasi, vazirlik tizimidagi muzey-qo'riqxonalar, hayvonot bog'lari, davlat muzeylari, uy muzeylari va ko'rgazmalar, ko'zi ojizlar respublika markaziy kutubxonasi, "Guliston", "Teatr", "Moziydan sado" jurnallari tahririyatlarining, barcha-barcha madaniyat va san'at sohasi muassasalarining faoliyatlari qayta ko'rib chiqildi, yetarli shart-sharoitlar hozirlandi. Bu esa o'z navbatida mamlakatda madaniyat va san'atga bo'lgan e'tiborning yangicha qirralarini boyitishga xizmat qildi.

Sohaga oid yangicha yondashuvlarning yana biri – 2018 yildan boshlab, har ikki yilda bir marta Navoiy viloyatining Nurota tumanida o'tkazilishi mo'ljallangan "Nurli navolar" xalqaro folklor festivalini tashkil etish va o'tkazish to'g'risida"gi 2018 yil 27 iyunda imzolangan Vazirlar Mahkamasining 486-sonli qaroridir. Folklor festivalini o'tkazish tartibi to'g'risidagi Nizomda ta'kidlanganidek, milliy an'analarni asrab-avaylash, yoshlarda san'atga bo'lgan muhabbat tuyg'ularini kamol toptirish, xalqaro miqyosda ijodiy aloqalar doirasini kengaytirish, tinchlik va birdamlik g'oyalarini ulug'lash, o'zaro madaniyma'naviy hamkorlikni yanada mustahkamlash, turli millat vakillarini ma'naviy muloqotga jalb etish, milliy an'analar va estetik ideallar umumiyliги asosida xalqaro madaniy hamkorlikni mustahkamlash, madaniy turizmni rivojlantirish, xorijiy davlatlar bilan milliy

madaniyatlar uyg'unligi va turfa xilligini saqlash va rivojlantirish, nomoddiy madaniy merosning eng yaxshi namunalarini keng targ'ib qilish, muhofaza qilish va rivojlantirish borasidagi faoliyatga katta rag'bat beradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Xalqaro maqom san'ati anjumanining ochilish marosimidagi nutqida milliy madaniyatimiz, milliy madaniyatimizning ajralmas qismi hisoblanmish maqom san'ati haqida benihoya to'g'ri ta'rif berdi.

Tabrikda shunday satrlar bor:

“Sharq mumtoz adabiyoti, tasviriy san'ati, ilmu ma'rifat, islomiy qadriyatlardan oziqlangan maqom san'ati-ana shunday madaniy meros rivojiga o'zbek xalqi ham munosib hissa qo'shgani bilan biz haqli ravishda faxrlanamiz.

Bu noyob boylikni ko'z qorachig'idek asrab-avaylash, undan dunyo ahlini bahramand qilish, kelgusi nasllarga bezavol yetkazish turli qit'a va mamlakatlar vakillarini bu go'zal maskanda mujassam etgan anjumanimizning asosiy maqsadidir.

Agar biz asl, haqiqiy san'atni bilmoqchi, o'rganmoqchi bo'lsak, avvalo mumtoz maqom san'atini bilishimiz, o'rganishimiz kerak.

Agar biz san'atni, madaniyatni ko'tarmoqchi bo'lsak, avvalo mumtoz maqom san'atini ko'tarishimiz kerak.” Bu so'zlar milliy madaniyatni irvojlantirish borasida o'tkazilgan, 73 davlatdan 300ga yaqin mehmonlar ishtirok etgan xalqaro anjumanda yangradi. Bu munavvar tadbirlarga ancha oldinroq tamal toshi qo'yilgani rost.

“O'zbekiston Respublikasida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish konsepsiyasi” va “2019-2020 yillarda O'zbekiston Respublikasida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish konsepsiyasini amalga oshirish bo'yicha “yo'l xaritasi” mamlakatimizda san'at va madaniyat sohalari rivojiga katta xizmat qiluvchi qonuniy hujjatdir. Inson tafakkuri o'z xalqining tarixiy va madaniy merosini bilish, badiiy ijodiyotini anglash asnosida boyiydi, sayqal topadi.

Ayni vaqtda ijodkor ziyolilar uchun zamonaviy o'quv adabiyotlarini yaratish, ularga bebaho qadriyatlarimiz sanalmish xalq og'zaki ijodiyotini puxta o'rgatish, iqtidor sohiblarining xalqaro festival va tanlovlardagi ishtirokini ta'minlash, xorijdagi yetuk madaniyat va san'at namoyandalarining mahorat darslarini tashkil etish ham g'oyat muhim ahamiyatga ega.

Har qaysi millatni olimu ulamolari, madaniyat darg'alari, san'atkorlar, shoir va bastakorlari dunyoga tanitadi. Ijodkorlar davlat e'tiborida bo'lsa, munosib

rag‘batlantirilsa, jamiyatda beqiyos ma‘naviy yuksalish ro‘y berishi tarixda ko‘p bora isbotlangan.

Milliy madaniyatni rivojlantirish bo‘yicha ushbu tarixiy hujjatning qabul qilinishiga madaniyat va san‘at sohasidagi qator muammolarga yechim topish, xalqning ko‘ngliga yetib borayotgan ijodiy namunalarning kamligi va bir qancha sabablar bo‘ldi. Quyida mana shu muammolarga to‘xtalib o‘tamiz.

- madaniyat va san‘at muassasalari, ijodiy uyushma va birlashmalarning huquqiy maqomi, ijodkorlarni ijtimoiy himoya qilishga qaratilgan yagona huquqiy baza yaratilmagani sabab ko‘pincha ijodkorlarning ijod namunalarini tizimli holatda e‘lon qilish, mualliflik huquqlarini ta‘minlash masalalari; - yosh ijodkorlarni qo‘llab-quvvatlash borasida madaniyat sohasida yagona davlat siyosatini olib borilmayotgani;

-madaniyat va san‘at sohasidagi nufuzli xalqaro festival va tanlovlarda milliy san‘at namunalari bilan ijodkorlarimizning ishtirokini ta‘minlash va boshqalar.

Mazkur konsepsiyaning asosiy maqsadi madaniyat sohasiga oid normativhuquqiy bazani yaratish va rivojlantirish, madaniyat muassasalari faoliyatini takomillashtirish, boy va muqaddas tarixiy va madaniy merosimizni saqlash, kelajakka sog‘-omon yetkazish, etnik madaniy an‘analarni asrab-avaylash va unga asoslangan xalq ijodiyotini qo‘llab-quvvatlash, xalq og‘zaki ijodi namunalariga yuksak e‘tibor, baxshichilik, yallachilik an‘analarini yanada boyitish, yoshlar ijod erkinligini ta‘minlashga erishish, milliy madaniyatni yanada keng tadqiq etish va borasida innovatsion g‘oyalar va texnologiyalardan keng foydalanish, samarali foydalanish, madaniyatlararo munosabatlarda teng huquqlilik va inson huquqlarini hurmat qilishni yanada rivojlantirish, qabul qilinayotgan iqtisodiy, ijtimoiy va madaniyat sohasiga oid qarorlarning ushbu sohadagi yagona davlat siyosatiga mosligini ta‘minlash, madaniyat va san‘at muassasalarining to‘laqonli faoliyat ko‘rsatishini ta‘minlash, obyektlarni saqlash hamda muhofaza qilishda jamoatchilik nazoratini yo‘lga qo‘yishdan iborat edi.

Shuning uchun ham konsepsiyamizda ko‘zda tutilgan milliy madaniyatni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari sohalar bo‘yicha olib qaralganda milliy madaniyatni yanada rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlari madaniy meros sohasida moddiy madaniy meros obyektlarini, tarixiy va madaniy merosni saqlash, shaharlar va aholi turar joylarining tarixiy muhitini asrab-avaylash, madaniyma‘rifiy turizmni rivojlantirish uchun sharoitlar yaratishga katta e‘tibor qaratish borasidagi ushbu

tarixiy hujjat imzolanganidan so‘ng qisqa muddatda amalga oshirilgan ishlar ham talaygina. Yaqindagina 1606-1669 yillarda yashagan gollandiyalik musavvir,)arb tasviriy san‘at olamiga katta ta’sir ko‘rsatgan rassom Rembrand Van Reynning noyob asarlari Madaniyat vazirligi tasarrufiga topshirilgani, Samarqand viloyatining Mo‘minobod qishlog‘idan topilgan 3 ming yillik nay cholg‘usi, Termiz yaqinidagi Ayritom arxeologik yodgorligida aks etgan sozandalar tasviri, Surxondaryodagi Fayoztepa buddaviylik ibodatxonasining ta’mirlash ishlarining olib borilayotgani, mumtoz va klassik adabiyotni targ‘ib etish kabi xayrli ishlardir.

Milliy madaniyatimizni madaniy – ma’rifiy sohasi borasidagi ishlarida esa respublika markazidan tortib eng olis hududlargacha madaniy-ma’rifiy faoliyatining samarali usullarini qo‘llab-quvvatlash, to‘rlangan ilg‘or tajribalarni umumlashtirish, festival, gastrol va ko‘rgazmalar faoliyatini yanada kengroq rivojlantirish,soha hodimlari malakasini oshirish tizimini takomillashtirish, xalq amaliy san‘ati an‘analarini saqlash va rivojlantirish,xalq hunarmandchiligini, badiiy havaskorlikni rivojlantirish, ko‘zi ojizlar kutubxonalarini faoliyatni takomillashtirish va ularning moddiy-texnika bazasini mustahkamlash masalalari borasida aniq tadbirlar ishlab borasidagi kelgusida qilinadigan amaliy tadbirlar masalalari kun tartibiga qo‘yilgan. Bu borada ishga tushirilgani haqida alohida e’tirof etish lozim.

Mamlakatimizda faoliyat ko‘rsatayotgan muzeylar ishini jonlantirish, konsepsiyada alohida ta’kidlanganidek muzeylar fondini to‘ldirib borish va muzey eksponatlaridan keng foydalanishni ta’minlash, muzeylar infratuzilmasini xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish orqali ko‘rsatiladigan xizmatlarning interaktivligini oshirish, aholi, eng avvalo, yosh avlod uchun mo‘ljallangan, internet tarmog‘idan foydalangan holda, muzeylarning faoliyatiga innovatsion axborot texnologiyalari keng joriy etish va muzey eksponatlarining raqamli shakllarini yaratish orqali muzey eksponatlarini ko‘rish imkonini beradigan infratuzilmani yaratish,O‘zbekiston muzeylarini jahon madaniyat maydoniga integratsiyalash, respublikaning xalqaro miqyosdagi ijobiy nufuzini oshirishda faol ishtirok etish,internet jahon axborot tarmog‘ida respublikadagi mavjud barcha muzeylar faoliyatini targ‘ib etuvchi yagona maxsus veb-saytni yaratish borasidagi faoliyat quyidagilardan iborat.Masalan, Xivadagi “Ichan-qal’a” davlat muzeyqo‘riqxonasi XIX asrga taalluqli bo‘lgan eksponatlar bilan boyitib borilayotgani, Urganch tumanida joylashgan “Ulli hovli” tarixiy me’moriy majmuasi ,

“Nurillaboy” tarixiy me’moriy obidalar majmuasidagi qator amaliy tadbirlar, O‘zbekiston davlat tabiat muzeyida yurtimiz hududidagi “qizil kitob”ga kiritilgan qushlar, Nurota tog‘ tizmalari, Aydar-Arnasoy ko‘llar tizimi, Qizilqumning janubiy sharqiy qismidagi tabiat boyliklarini asrash tadbirlari O‘zbekiston muzeylarining faoliyatidagi yangicha ruh, yangicha ijodiy faoliyatdan darak beradi.

Adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Ma’naviy islohotlar davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishidir. // Toshkent.“O‘zbekiston”, 1998.
2. Bekmurodov M. Tashkilot madaniyatirahbar ma’naviyati.– Toshkent.,2001
3. Yo‘ldashev N, Qozoqov O. Menejment. Darslik. – Toshkent: Fan, 2004.
4. Kabushkin N.M. Osnovi menedjmenta: ucheb.posobiye. – Moskva., 2009.